

De scđo p̄cepto.

Non assumes nomē dei tui in vanum. Exod. xx. Ubi s̄m Aug. phibet iuramentum frivolum et etiam p̄iurium. vterq; enī z qui p̄ nihilo iurat. z q̄ false iurat nomen dei assumit in vanum. **S**ciendū q̄ q̄libet debet sibi cauere ne assuescat iurare. Primo ideo. quia q̄ frequenter iurat repletur omni iniquitate. Unde Eccl. 23. Vir multum iurans replebitur iniquitate. z non recedet a domo ei⁹ plaga. Ergo illi qui solent frequenter iurare. pessimi homines efficiunt. z replebunt non solum cum vna iniquitate. s̄ cum omni iniquitate. Secdo quia ille q̄ licitum iuramentum facit ip̄e quasi laqueum ad collum suum ponit. iuxta illud Prover. vi. Illaqueatus es verbis oris tui. z capt⁹ p̄iis sermonibus. Quando vero licitum iuramentum transgredit. ip̄e laqueo illo quasi p̄iis manibus se strangulat. Ergo quot iuramenta etiam licita quis facit. tot laqueos sp̄ialit̄ ad collum sibi ponit. z q̄ cito vnum de his transgress⁹ fuerit tam cito seip̄m sp̄itualit̄ occidit. Tercio ille q̄ piurat fur z sacrilegus esse videt. Contrectat enim rē alienā inuito dño. z cum hoc rē sacram. qz nomē dñi in vanum assumit contra phibitōem illam sibi ac cuilibet homini factam in secundo p̄cepto vbi d̄r. Non assumes nomē domini dei tui in vanum. Ergo contra illud p̄ceptum sunt rebelles deoz inobedientes qui sic iurant. Quarto qz talis videt eē falsarius. hoc em̄ patet ex eo qz si q̄s sigillo alicui⁹ dñi sibi cōmissio ad p̄firmandā aliquā veritatē vteret ad aliud p̄firmandū. ip̄e falsari⁹ iudicaretur. Sic cū d̄s pmiserit hoib⁹ vt assumant nomē suū ad p̄firmatōem p̄iurati. sicutantur ad p̄firmatōem falsitatis. ip̄i falsarij sūt. z quo ad deū ex cōmunicati ex cōmunicatōe illa que habetur prima ad Co-

rin. xvi. Si q̄s non amat dñm Jesum ch̄m. anathema sit. Quinto qz iste qui scienter piurat ip̄e p̄ter morē aliorū peccantium vult deum involuere in peccō suo. Cum em̄ iurare s̄m Augu. sit deū in testimonium adducere ad testificandum sibi. et scđm hoc talis in quantum in se ēvult magis malum facere q̄ crucifixores eius. Ipi em̄ intulerūt xpo tantū malū pene ip̄e vult eum involuere in malum culpe quod deterior est. Sexto. qz deterior videtur esse talis q̄ q̄ sunt in inferno. hoc p̄ qz cum in iosephu om̄e genu flectat celestium terrestris z infernū. vt legitur ad Phil. ij. Ille vō q̄ piurat deterior videt eē illis q̄ sunt in inferno. qz nomē dei nō viretur. s̄ scient z p̄tinaciter p̄ ipsius scđm nomen iurat. imo aliquantū videt eē deterior ip̄is demonib⁹. qz demones terrestris a nomine iesu. Septimo qz sacra scriptura notant dissuadet iuramentū propter magnum periculum p̄iurij. Unde Matth. v. Ego aut̄ dico vobis. nolite iurare neq; p̄ celum neq; p̄ terram. Unde Eccl. 23. Iurationi non assuescat os tuum. Multi em̄ sunt casus in illa. Unde Augu. in li. de mendacio. Dico vob nō iurare oīno nescz iurando ex facilitate pueniatur ad consuetudinē. ex consuetudine et facilitate in p̄iurium decidatur. Quia scđm Chry. sup̄ Matth. Nemo est q̄ frequenter iurat q̄n aliquādo piuret. Ergo dñs phibet nobis signant in scđo p̄cepto dices. Non assumes. zc. **S**ciendū q̄ contra hoc p̄ceptum faciunt. xv. ḡna hoīm. **P**rimi nominantes deū vanez sine causa z timorez ex consuetudine quāuis hoc idē sit vter z licituz qd̄ iurāt. tamē peccant qz sic nomen dei sine causa et ratione nominant. vt d̄o p̄ deū cras ibo ad ecclesiam v̄l ad s̄monē v̄l p̄ deum cras comedam v̄l ieiunabo vel edrabo. v̄l hoc v̄l illud faciam. z sic alijs iuramentis vt cōmunit̄. Sic in q̄tidianis iuramentis ex quadā leuitate. v̄l cur sup̄borum v̄l consuetudine factis peccat

De secundo

venialis. cū talia iuramenta q̄ sic ex leuitate fiant non sint sp̄ peccā mortalia. Nā sicut dicit Raymū. Si iurat in cōi locutione aliquod licitū. sic fit in iuramentis q̄ rīdianis q̄ sunt sine solēnitare ex cursu h̄boz ex quadā leuitate mala consuetudine d̄ re tamē licita. vt p̄ deū cras ibo ad ecclesiam v̄l comedā. hoc veniale ē. Concordat Innocētius et etiam Bern. i glo. sup̄ capitulo. Sic n̄ris. Tamē sciēdū q̄ n̄ ē cautū sic iurare quāuis v̄z sit ex leuitate consuetudie fiat. q̄ s̄z Lhysio. sup̄ Barth̄. Nemo ē qui frequē iurat quin aliquis piuret. ¶ Scōi q̄ sciēt s̄m iurāt siue ioco siue serio: mortale ē. quia s̄m b̄m Tho. sc̄da sedē. q. 98. nō excusatur a mortali peccato qui iocose periuratur. quia non euītat diuinam irreuerentiam. imo quātū ad aliqd̄ magis auget. Itē sc̄dm eū d̄ b̄m Tho. vt supra vbi dicit q̄ ille qui ex lapsu lingue iurat: si q̄ d̄ aduertat se iurare et falsum eē qd̄ iurat. non excusatur a peccō mortali. sic neq̄ a dei contēptu. Si autem hoc nō aduertat. tunc non videtur habere intētionem iurandi. et ideo a crimine piurij excusatur. ista etiam patent in summa pisanī. periurium. Quarto ex isto possum⁹ elicere q̄ isti incaute faciunt. qui in ioco scienter falsum iurāt trufando v̄l deridēdo alios. Itē non ē bonū aliquibz mulieribus que pueris suis iurant p̄bis qd̄ tamē factis non intēdunt. vt d̄ d̄o p̄ deū v̄l p̄ animam meam si non tacebis ad plateaz te p̄iciā. et sic d̄ alijs. ¶ Tertij sunt qui sciēt dolose et fraudulenter iurant. vt in tractatibz p̄imum suū d̄cipiēdo vt iurando rē suam meliorē esse q̄ sit. v̄l etiam q̄ plus sibi constitit q̄ fecit. vel etiam q̄ plus sibi in illa ciuitate soluisse. Itē qui in sup̄iori parte ponunt qd̄ bonū ē. et in medio miscēt illud quod defectuosum ē. Et sic iurant q̄ totum sit sicut sup̄ius apparet. et sic p̄imum suum decipiunt. Et oēs isti tenentur re compensare d̄ amnū p̄ximū et dupliciter pec-

cant contra deum et p̄ximū. ¶ Unde Ihs̄ de summo bono. Qui dolose iurat dupl̄ reus fit. quia nomen dei inuānū sumit. et p̄ximū dolo capit. Unde etiam Aug⁹. d̄ verbis apostoli ser. 23. Tātūz mali h̄z falsa iuratio q̄ etiā qui lapides colunt timeant falsum iurare p̄ lapides. Tu vero nō times deum p̄sentem et deū viuētem. Item etiam quandoq̄ in paruis aliqui deceptorie iurāt. p̄bi gratiā vt qui habent vendere coclearia i ciuitatibus. v̄l etiam rustici vitulos v̄l oues in villis. qui quandoq̄ multa iuramenta faciunt q̄bus p̄ximos suos decipiunt. Et quandoq̄ per talia iuramenta modicum lucrantur. cum tamen qui libet christian⁹ p̄vno toto regno v̄l p̄ toto mundo semel piurare non deberet. ¶ Item aliqui dicūt q̄ non possunt v̄l d̄ere vel emere nisi iurent. et allegant q̄ si semp̄ veritatē deberent loqui et non iurare. oporteret eos mendicare. quod tñ nō est verum. quod patet in Ps̄ dicēte. Nūq̄ vidi iustū derelictū. nec semen ei⁹ querens panem. Ergo q̄ iustus esset. et deū veracit̄ p̄ oculis haberet. ip̄e eum nunquam desereret. Quarto sunt qui iurāt p̄ orationez dubiam siue indiscretam vt cum quis iurat de quo dubitat. et si exposito et deliberato an̄o sic iurat. mortale est. quia discrimini se exponit talis sic iurans. etiam si postmodum cognouerit q̄ v̄z fuit qd̄ sic sub dubio p̄ticiurauit tñ q̄uit peccat. Ergo si v̄nq̄ sic sub dubio iurasti v̄l aliquid sub fide tua asseruisti vel affirmasti. de quo tamen certitudinem non habuisti. cōfiteri et penitere debes. ¶ Quinti s̄z q̄ iurāt execrabilit̄ vt illi q̄ iurāt p̄ intestina dei. v̄l p̄ pulmonē dei. vel per caput vel per alia membra dei. Et tal̄ sic iurans si cleric⁹ ē. d̄z deponi. si laic⁹ fuerit anathematizari. 22. q. 1. Si q̄s p̄ capillum. Itē irreuerent̄ iurādo. vt cū q̄s iurat sine causa p̄ quinq̄ vulnera xpi. v̄l p̄ mortē. v̄l p̄ sanguinē xpi. hec em̄ iuram̄

precepto

ra quācumq; sint p̄a. tñ sūt vitāda. z p/hibēda. qz sonāt in blasphemīā z irreuerentiā dei. Magna em̄ ē dei irreuerentiā. p̄ciosa suā vulnera inuanū assumere vñ nob̄ tota salus effluxit. Idō si talia iuramēta ex deliberatiōe fiāt sūt mortalia p̄cā p̄t qd̄ et̄ in aliq̄b̄ teris talia iuramenta sic sūt restricta q̄ quicūq; in talibus offendit. aurem vel linguam vel digitum perdit. Si aut̄ talia iuramēta fiant ex cursu lingue v̄l̄ in deliberate. tunc s̄m̄ Henricū d̄ firmaria sūt p̄cā venialia sicut p̄mi motus infidelitatis. Sed s̄m̄ b̄m̄ Tho. sc̄da sc̄de. q. xij.

Notandū q̄ blasphemīa absq; delib̄ratione ex surzeptione p̄t p̄tingere du p̄lr̄ Uno mō q̄ vñ nō aduertit hoc qd̄ dicit esse blasphemīam. vt cum aliquis subito ex aliqua passione in verba im/ginaria prorumpit. quoz̄ significatiōnem non considerat vel aduertit hoc eē blasphemīam considerans significata verborum. Et tunc nō excusant a mortali peccato. sicut nec ille q̄ ex subito motu ire aliquem occidit. Ex illo possum̄ elicere q̄ periculose iurant isti z blasphemant. qui ex cōsuetudine mala sic iurāt non habentes intentionem se enēdand̄i vel dimittend̄i Et quandoq; tales a deo puniuntur in eisdem membris in q̄ bus deum blasphemauerunt z creatorē suum z redemptorem Et tales blasphematores peiores sūt iudeis. quia christū aliquāliter ignorant̄i vulnerauerunt z crucifixerunt. Unde Apo. Si cognouissent nūquā dñm gl̄ie crucifixissent. lz illa ignorātia eos nō excusauit. qz noluerūt cognoscere ip̄m eē filiū dei. Sz tales blasphemātes sciūt z credūt hūc esse creatorē suū per cuius membra z vulnera sic execrabiliter iurant. ergo ipse christus non potest pro eis rogare patres sicut p̄ crucifixoribus suis fecit. pendens in cruce dicens Pater ignosce illis quia nesciunt quid faciunt. Sed illi blasphematores sciunt z cognoscunt q̄ p̄tra de

um faciunt. quia ei⁹ filium in quantum in eis ceteruz crucifigunt. Unde apl̄s ad Heb. vi. Rursum crucifigentes filium dei. Item peiores sūt canibus. quia canis non mordet dominum suum sed applaudit ei. Sed blasphemus eodē ore quo vinum bibit z donū dei recipit. deū blasphemat. Unde p̄s Retribuebant mihi mala p̄ bonis. Et alibi scriptuz ē Eccl̄i. xxi. Pascet z potabit ingratos z adhuc amara audiet. Virū est q̄ de⁹ vñq; permittit vinum in abūdantia crescere. cuz tot blasphemie sibi inferuntur a potatorib⁹ ipsi⁹ vini ¶ Item tales peiores sunt omni creatura. quia omnis creatura laudat suum creatorem. imo omnis creatura incitat ad laudandum deum in continuo suo cursu. Arbores z herbe se erigendo z crescendo supra se erga creatorem suum. Aues in cantando. sol in lucendo: z sic de alijs Sz blasphemans. in illo membro deum in honorat in quo euz ipse deus p̄ ceteris creaturis honorauit. scilicet in lingua Unde Aristoteles in libro politicorum Nullum enim animalium naturaliter habet sermonem nisi homo. Et hanc linguā homo accepit. vt deum laudaret p̄ ceteris creaturis irrationabilibus. Item blasphemīa est peccatum diabolicum. quia est loquela infernalis. Unde Apocaly. Blasphemauerunt deum celī p̄ doloribus. Ergo tales hic addisunt deum blasphemare. quod est opus damnatorum vt in futuro eo melius sciāt.

Item blasphemus habet linguā diabolicā. quia diabolus loquitur p̄ blasphemos. sicut spiritus sanctus p̄ bonos. Unde Barthei decimo. Non enim vos estis qui loquimini. sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis.

Sciendum q̄ aliqui dicunt si non iurarem tunc nullus me timeret nec alius quis reputaret me aliquid esse vt ergo timeantur z magis reputentur iurant vt deum blasphemant: O miser homo

De secūdo

queris honorem vbi inuenies eternam
confusionē. **I**te aliq̄ licet non p̄tinaciter
blasphemēt. tamē sanguinēz mortem
ch̄i frequent̄ z sine causa nominant vt
dicendo in vulgari. heilige blut es gar
dem also vbel. v̄ sic. heilige marter wie
ist es dir bescheben. z sic d̄ alijs. **I**te
aliq̄ iurant z non nominant creatorē sed
creaturas. vt dicendo. Bocks blut.
Contra quos d̄t **A**ugu⁹. de p̄bis ap̄l̄
f̄mone. xxiij. **E**cce dico charitati vestre
q̄ q̄ false iurat p̄ lapidē p̄iurus est. q̄/
uis non audiat. tamen eius creatorē
in testem accipit. **I**tem. **J**aco. v. **N**oli
te iurare neq̄ p̄ celum neq̄ p̄ terrā. **I**te
contra eosdem dicit ch̄s in euangelio.
Ego autē dico vobis. nolite iurare. s̄ sit
f̄moyester est est. non non. **E**t p̄ hoc p̄z
scilz ex p̄bis ch̄i q̄ rephensibiles s̄z istū
qui tortiens iurant. q̄uis p̄tinacit̄ non
blasphemēt. scz nominādo vulnera v̄
mortem xp̄i. **S**ed qui sic iurant. scz per
deum viuū. vel p̄ deum sanctum v̄ per
omnes sanctos sine omni causa z necessi
tate ex mala consuetudie. tales merito
cogitare deberent dictum xp̄i. qui dicit
Mat̄. xij. **D**e omni p̄bo ocioso qd lo/
q̄. fue. ho. red. zc. **V**ultio strictius ex
iget̄ur a nobis ratio de talibus iuramē
tis **S**i autē p̄ponis te emendare a modo
z v̄ba tua simplr scdm̄ dictum euange/
lij explanare scz dicendo est est. non non
Et si postmodum ex lapsu lingue iuras
tunc immediate cōteri debes de hoc. et
dicere aue maria beate p̄gini tūc ip̄a
impetrabit tibi gr̄az a filio suo vt ampli
us eo melius tibi caueas ne recidues.
Et **I**te quantitas hui⁹ p̄cc̄i p̄z
ex pena qua legitur punitum esse h̄ pec
catū tā i nouo q̄ i ve. testa. **U**n̄ legitur
Leu. 24. **E**cce igressus fili⁹ mulier⁹ is/
raelitidis quē pepit d̄ viro egyptio iur/
gar⁹ ē cū viro isradita. **C**unq̄z blasphe
masser z maledixisset nomē dei adduct⁹
ē ad **M**oyse z **A**aron q̄ duxerūt eum
ad carcerem donec noscerēt qd iuberet

dñs de eo fieri. qui locutus est ad moy/
sen dicens. **E**duc blasphemuz extra ca
stra z ponant illi qui audierunt manus
super caput eius. z lapidet eum popul⁹
vniuersus. quod z factum est. **D**einde
p̄mulgavit deus legē de pena blasphe
morum dicens: **L**oquere ad filios isra/
el. **H**omo qui blasphemauerit nomen
domini. morte moriatur. lapidibus op
p̄rimet eum omnis multitudo populi.
Si tam omnes blasphematores lapi
dari deberent q̄ plures iam in mundo
essent. **I**tem puniunt etiam a deo quā
doq̄ i p̄sentivita. z hoc subitanea mor
te. **U**nde refert **G**regorius in dialogo
q̄ q̄dam ciuis rome tenere dilexit quen
dam puerum quinq̄ annorum. qui cō/
suetus erat blasphemare nomen domi
ni. statim quando animo eius aliqd ob
stitisset. **Q**uadam autē die cum pat̄ ei⁹
teneret eum in brachijs. clamauit puer
maliz nigri homines veniunt q̄ me tol
lere volunt. **Q**ui cum hoc dixisset. nomē
dñi blasphemauit z aiām reddidit **S**i
deus in puero quandoq̄ q̄nq̄ annorū
vindicauit peccatū istud. nunquaz par
cer adultis **S**exti sunt qui plena vo
luntate disponunt solēnter z manifeste
piurare. z anteq̄ piurant vidēt p̄iuri cē
sendi. qz d̄s non iudicat ex operibz s̄ co
gitationibz. vt p̄z. 22. q. 2. **E**rgo si vnq̄
ad iudiciū accessisti in illa intentōe q̄ p̄
iurare voluisti. penitere z cōfiteri debes
qz coram d̄o piurus es. **E**xēplū d̄ duo/
bz ciuibz quoz vn⁹ cessit alteri summā
pecunie. **S**ed postq̄ termin⁹ solutiōis
aduenit. tūc ille simplr negauit pecuniā
Qui p̄ductus ad iudiciū. itez p̄stanter
negauit z ei p̄ pecuniā iurare voluit **L**ū
q̄ flecteret genua ad iurādū. obmutuit
z nihil loq̄ potuit. **H** erect⁹ ecōuerso loq̄/
lam reaccepit **Q**ui itez scd̄a vice genua
flexit z piurare voluit tūc itez obmutuit
z sic manifeste omnibus innotuit q̄ pi
rare voluit. **S**eptimi cum quis iurat
se aliqd facturū qd est illicitū. sicut verbe

precepto

rare pximū. vel vindicare se de isto quo
cūq; modo pōt. vel etiam si bonū qd fa
ciēdū eēt p deo z p ppria salute vellet fa
cere. vt elemosynam dare vel aliqūe ho
spitare. z sic de alijs. Si ex certa mali
tia sic iurat. periurat. z peccat sic iuran
do mortalit. sed non peccat ptrauenien
do. Unde Irido. d summo bono. In
malis pmissis rescinde fidem: z i turpi
voto muta decretum: Si aut ex abru
pto sic iurauerit. venialit peccat z i vtro
q; casu frangendum est iuramētum ta
le. qz non peccat frangēdo. sed peccauit
iurando. z pfiteri tenet maxie cum scien
ter z ex pposito sic iurauit. sed non debet
soluere. Unde Irido. d summo bono.
Non est obfauandum iuramētum quo
malum i caute pmittitur. vt fornicari vl
occidere. zc. Tolerabilius est nō iplere
iuramentum tale. q̄ i flagitio stabiliter
pmanere. ¶ Octauū sunt q̄ iurant z in
fringunt postea. Utrum aut ille qui cre
ditō: iurasset soluere ad certū terminū z
hoc ei ifringeret sit cōfendus piur? Re
spōdeo scdm Host. Si quādo iurabat
credebat se nō posse soluere tūc piurabat
Si vō ab initio se credebat probabiliter
posse soluere non piurabat z si postea fe
cit posse suum non est piurus. Sz si po
stea lapsō termino posset z nō psolueret
piurus esset. extra de dolo z cōtu. Con
cordat Thomas scda scde. q. 89 d q̄
grauiter z multoties illi mēdaces delin
quunt q̄ pximis suis sup certum termi
nū pmittunt. quod tamē nō intendunt
vel si itendunt. tamē postea posse suum
non faciunt. z sic pmissum ifringūt z so
lutōem de die i diem ptra voluntatē cre
ditōris pducūt. Sed tamē sciēdum q̄
si aliq̄s paup alicui creditozi pmitteret
se solutuz sup certū terminū. z posse suū
facere: z si impedimentū interueniret q̄
soluere sup terminum nō posset. tūc talī
pauperi plongatio ppter deū cōcedēda
est. Et creditoz cū talī charitatez cōpas
sione posset sibi terminū plongare q̄ de

us in extremis tempus vite sue sibi plō
garet. z sic posset ppter h glām dei pro
mereri. Ergo multum reprehensibiles
sūt isti qui suos debitozes angustant ter
mino aduentente. z cum sine damno ip
sorum solutōem plongare possent. z ab
eis extorquent cum tamen alias libent
eis soluerent si possent. Et talibz immi
sericordibus remetietur eadem mensu
ra. Unde Grego. Dei misericōdiam nō pōt
pmereri q̄ misericors pximo non fuerit
Beda super epla Jacobi. Sine misert
cordia iudicabitur ille. q̄ cū facere possz
non fecit misericōdiam. Ex quo maiorē q̄s
misericōdiam a domino consecutus est. eo i
iustius indigenti pximo misericōdiam de
negat. ¶ Noni q̄ compulsus p metū iur
rauit se aliqd daturū z huiusmodi non
soluit. qz tal scdm Thomam scda scde
q. 98. non excusat a peccato mortali nō
implens qd coacte iurauit Et Ray. de
q̄ talis quantuscūq; fuerit metus nihil
ominus obligat dūmodo sit d relicta
secus est de re illicita. Sed talis soluens
qd coacte pmisit pōt illud repetere. et
alius coram deo semper tenet restituere
quicquid extorserat contra deuz si saltez
indulgentiam peccatorum consecq volu
erit. Item qd si aliquis ex impetu iuras
set illd qd deliberate non iurasset. Re
spōdeo scdm Guil. seruare tenet si est li
citu. ¶ Decimū q̄ maledicta xba
pferūt. sicut lutores faciūt maledicēdo
deō cū nō psperant i ludo taxilloz. quē
culpā diabolicā retorquet i diuinā ino
centiā. Et idō dō maledicūt z scris qd
et horribile ē audire. Hoz em iudicōz
pticipes sūt q̄ talibz iudiciatibz hospicia
pcedūt. vl q̄ vestimēta ipoz delusa diuz
dūt vl q̄ cū ipis familiarit bibūt. vl ab
eis forte luminis recipiūt. Q̄s ei tales
sic maledicētes dō vl matri ei? vl sanctz
non possunt absolui nisi ab episcopo vl
ab eius penitentiario. Et maxima debz
eis iponi pnia. put d̄ extra de maledi
cis. statuimus. vbi plura diuines h

De secundo

In textur in glo. **E**xemplū legit i ma-
riali magno. q̄ puer quidam educat^r a
mre sua brām h̄ginē sp̄ deuote salutare
z salutauit p̄cipue in n̄citatibz. qd̄ faciē
do rap^r fuit a flumie cū ceteris pueris lu-
dentibz z maledicētibz. Tandē submer-
sis oibz alijs pueris p̄t maledicōes su-
as ipm̄ solū brā h̄go et̄ apparendo mox
saluauit. in sinu suo cū suscipiendoz con-
fortādo. Itē aliq̄ etiā maledicūt creatu-
ris irzōnabilibz cū ab illis offendunt.
Et in hoc oñdit magna stulticia homi-
nū q̄ bzur̄ aiālibus maledicūt. cū tñ nō
intelligāt. Itē sc̄ns Tho. sc̄da sc̄de. q.
76. d̄r. q̄ maledicere irzōnabilibz rebz i
quātū sūt creature dei. ē p̄c̄m blasphe-
mie. h̄ maledicere eis fm̄ se p̄siderat. h̄
ē ociosum z vanū z p̄ h̄s illicitū. Item
aliq̄ maledicūt p̄ximis suis. z vt frequē-
ter talis maledicō quam quis facit seu
dicat proximo super caput ipsius male-
dicentis reuertitur. **U**nde **Bene.** xxvij
dicat isaac ad iacob filiū suū. Qui male-
dixerit tibi. sit ille maledic^r. Sic de^r iaz
loquitur de quolibet bono homine. cui
iniuste maledicatur. Quia quicquid ma-
ledicēdo proximo tuo opraueris de hoc
tu reus eris secundum dei iusticiam.
Et deus iusto homini cōuertit maledi-
cōem in benedictōem. **U**nd̄ ps̄. Ma-
ledicent illi z tu benedices. **M**atth̄ ei. v
Beatū estis cum maledixerint vob̄ ho-
mines. **U**nd̄ **Agustinus.** Qui iustus ē
z maledicatur. premiū ei pro maledi-
cōne redātur. Item maledicere a deo
est illicitum q̄ etiā non est licitum ma-
ledicere diabolo. **U**nde **Ecc̄i.** xxi. Cū
maledicūt impius diabolum. maledicūt
ipse animam suam. Cum enim diabo-
lus sit creatura dei. z sc̄dm̄ suum esse bo-
nus. licet in voluntate sit malus pecca-
tum est ei malum optare **U**nde legitur
cum **Michael** archangelus cum dia-
bolo disputans altercāretur d̄ corpore
Moysi. nō ē ausus vitū ei inferre blas-
phemie. h̄ dixit **Imperet tibi domin^r.**

q̄ si **Michael** archāgel^r cū diabolo ad-
uersanti blasp̄hemiam dicere noluit sed
modesto sermone euz coercuit. q̄nto ma-
gis hominibz omnis blasp̄hemia est ca-
uēda. Itē aliq̄ maledicūt p̄xozibz suis.
Unde refert **Cesari^r** in dialogo. q̄ qui-
dam dixit p̄xozū sue. vade in nomine di-
aboli. z diabolo statim in eā intrauit. et
eam grauiter vexauit. de q̄vir multum
contristat^r fuit. z ampli^r se nūquam p̄xo-
ri nec alicui homin^r alicui creature ma-
ledicere promisit. Item aliqui maledi-
cunt prop̄ijs filijs quos genuerūt. **U**n-
de idem **Cesarius** in dialogo suo nar-
rat de quibusdam parentibus qui ha-
buerunt puerū sepius flentem. cui ex ira
vna vice maledicentes dixerunt. **T**ace
as q̄ diabolus te habeat. **E**t diabol^r
mox arripens puerum euz corpore z a-
nima ab oculis eoz abstulit. **E**t aliq̄ sū-
būp̄is maledicunt propter infirmitates
corporis. vel propter amissionem reruz
tēporalium. vel etiā prop̄t aliam quā-
cunqz tribulationem z angustiam **E**xē-
plum de clerico quatuor annis infirma-
to. **Q**ui dixit. **D**e tu accepisti mihi cor-
pus. et ego accipio tibi animaz z dabo
diabolo. **E**t dixit **Diabole** accipias mi-
hi animam. quod diuino iudicio statiz
factum est. Item aliqui maledicunt di-
uine voluntati. vt faciunt isti qui male-
dicunt aure pluuiāli. **E**xemplum legit^r
in dialogo **Cesarij.** q̄ miles quidam tē-
pore messis sicut z ceteri conuicaniū sui.
cum per aeris intemperiem ad colligen-
das fruges impediretur. vidēs a parte
occidentali aerem obscurari nubesqz ori-
ri dixit. **E**cce ibi iterum diabolus ascen-
dit. **U**ix sermonem finierat. z ecce orta
tonitrua filium eius in sinu nutricis per-
cusserunt. ipsa incolumi permanente. h̄
z in alijs eius rebus sc̄licet segetibus in-
mentis blasp̄hemus ille est flagellat^r.
vt disceret de cetero non blasp̄hemare.
Unde stultum est valde vt homo mor-
talis cinis et vermīs ponat in celum os

precepto

suum. murmurando contra creatorē suū
rephendendo eū in factis suis. **Q**ue
ritur utz maledictio sit pccm mortale.
Rñdeo fm beatorū **Tho.** scda scde. q.
lxxvi. Maledictio de q nunc loqmur ē
p quam nūciatur malū q aliquē vl im/
precādo vel oprando. **Q**d qdē fm se re
pugnat charitati proximi. ergo est pec/
catū mortale. **U**n de. i. **Loz.** vi. Neqz
maledici regnū dei possidebunt. **E**t tā
to grauius quanto personam cui male
dicimus magis amare et reuereri debe
mus. **U**n **Leuitz.** xx. Qui maledixe/
rit pñi vel mñi: morte moriatur. **C**ōtingit
tñ eē veniale. vel ppter paruitatem ma
li quod quis alteri imprecatur. vel ppter
affectū eius q pfert. dñ ex leui motu vl
ex ludo. vl ex surreptione aliq talia ver
ba profert. qz peccata pboz maxime ex
affectu penant. **Q**uerit. **Q**ue sit pe/
na pferentis maledictionē q deū. **R**ñ
deo. **S**i qz q deū vl aliquē sanctū. ma
xime q btām pginem talia psumpserit.
debet septē diebus dñicis p foribz ecclē
in manifesto esse dñi missa dicat. ita q vl
tima die nec palliū. nec calciamēta: sed
corrigiam circa collū habeat. z q septē
pcedentibus sextis ferijs ieiunet in pa
ne z aqua. nec ingrediatur ecclesiā. z in
quolibet dictoz dierū tres reficiat pau
peres. et si non p̄t tres. saltem duos vl
vnū. **E**t si hoc nō p̄t. illud in penā aliā
cōmutet. **E**t si predicta renuerit. debet
ei inf dicit ingress⁹ ecclē. z in obitu dz ca
rere ecclāstica sepultura. **S**z hec oīa fm
Goffre. p tribunali fiūt. **E**tey in iudi
cio aie discret⁹ sacerdos molliat hūc ri
gozem. **B** **U**n decimū sūt qui iurāt
per deū et sanctos. cū hoc obligāt se ad
aliquā penā. vt dicēdo **P**er deū si hoc
non fecero. vel. si nō est sic sicut dico. tñc
hoc accidat mihi vel filijs meis. **U**l sic
dicēdo **A**unqz p diem vnā vīuā. vl ad
huc hodie moriar. **U**l sic. **A**unqz ab
oculis tuis vīuēs discedam si mentiar.
vel. **D**e nūqz misereatur anime mee

si non fecero quod dico. et sic de alijs.
Et tuncz **Augz** illa p que sciuratur ob
ligat deo vt hō sibi vel illi eueniat si se/
cus est qz dicit **E**t satis horribile ē se vl
suos mēdaciē sic obligare. **N**ec etiā hō
facilit se debet obligare. etiā in cā vera
qz stultū est se sic obligare. maxie si nllā
causa subsit. nec vrgens necessitas. **E**x
empluz legitur q quidam vsurarius in
morte compunctus. rogauit duos amī
cos suos vt pecuniam vsurariam quaz
eis tradidit. restituerēt. **E**t p̄mus se ob
ligauit hoc facturū sub imprecatione i/
gnis sacri. **S**ecundus se obligauit sub
imprecatione lepre. **Q**ui post obitū istī
us vsurarij negligentes in hoc negocio
fuerūt. volentes p̄mitus cum ista peccā
tia aliqua lucrari. et postmodū eam re
stituere. **E**t mox in illis infirmitatibus
ambo consumpti sunt prout se ipos ob
ligauerunt. **D**uodecimū. cuz quis iur
rat q nolit ludere etiā pro poculento
vel esculento. **E**t sic secundum **H**enri
cum de firmaria semper peccat mortalt
ter quotienscunqz ludit. **I**tem qui iura
uit non chorizare vel non tabernam in
trare. et sic de alijs. que homo licite po
test iurare. z talia tenetur seruare. z quo
tienscunqz oppositū scienter fecerit: mor
taliter peccat. **T**redcimū. qui cuz so
lennitate periurium solennizatum con
mittunt. et hoc ē mortallissimum pecca
tum. **U**n de per tres digitos quos pon
it quis super sanctos. significat q cor
pus et animam et res siue famaz dat in
potestatem diaboli. **I**mmo fm **G**uil.
Lugdunēsem in summa viciorum. qui
scienter periurat in primo periurio ma
num diabolo dat cuz qua tangit euan
gelium vel reliquias sanctorū. et donec
ille peniteat pro periurio: man⁹ illa dia
boli est **E**t quādo cunqz manu illa se si
gnat. ipse se signat manu diaboli. et nō
potest penitere vel absolui nisi restituat
illī damnum cui iurauit. **S**ciendum q
grauitas vel magnitudo illius peccati

De secundo

sz perurij perpendi potest ex hoc qz tale peccatū peius est alijs peccatjs. qz cuz alia peccata fugiūt et quasi timēt res sacras. pccm perurij nō timet eas. s̄ illis appropinquat. Si aliquis vult fornicari. si est in ecclesia exit inde. si est in cimiterio ab eo recedit. Et si est p̄pinquus ecclē vel cimiterio. elongat se ab eis. Ille vero qui vult perurire intra eccliam: si est extra: accedit ad altare et cōmittit pccz perurij qñqz sup altare. qñqz sup euangelij. qñqz sup corpus. qd horrendū ē. **D**iz ē quō terra ipm nō absorbeat. et quō angeli q̄ circa corpus ch̄i sūt eū nō perimūt. Item ip̄e videtur peloz diabolo. qz diabolus timet res sacras et quasi reueret. qd ille non facit q̄ piurat. **T**ercialis q̄ntū in se est: vult maius malū facere ch̄o q̄ crucifixoꝝ eius. **I**psi enī intulerūt ch̄o tm̄ malū pene. piur̄ eū vult inuoluere in malū culpe. qd dēterius est: in hoc qz assumit eum et oēs sanctos in testimonij sue malicie z iniusticie. **Q**uia s̄m Thomaz sc̄da sc̄de. q. lxxix. Jurare est deuz inuocare. Et s̄z **A**uḡ Jurare est deum in testem adducere. qd idem est. **S**c̄do quia grauitas perurij perpēdi potest ex austeritate penitentie. quia s̄m canones pro perurio manifesto et solennizato. debet imponi penitentia septennis. **T**amē Raymū dus dicit qz inspecto modo perurij. v̄l qualitate persone. et ceteris circumstantijs. vel maior vel minor penitentia est imponenda. **C**oncordat **H**ost̄. **T**ertio patet qz ex eo qz s̄m **H**ost̄. hoc crimen in penitentia comparatur homicidio voluntario. **Q**uarto patet ex eo qz piurus infamis efficitur. nec postea qñ tuncunqz peniteat in testimonij recipitur. extra de testi. **Q**uinto ex pena que inflicta est etiam in presenti a deo super peruros. **U**nde legit qz quidā Decanus ecclesie Colontens̄ quinqz marcas auri. de pecunia sue ecclē fratri suo carnali misit mutuādo. quo Decano mor-

tuo Canonici debitū repetūt. et qz super hoc nō habebāt testes. ille p̄tinacit̄ debitū negauit. qd cū iuramento firmavit. q̄ rediēs domū. in media via remāsit immobil̄. ita qz nec ante nec retro poterat se mouere. et s̄l̄ factus fuit mutus. idō in corde suo vouit qz ad locū piurij rediret. z suā maliciā manifeste diceret. z restitueret ecclē pecuniā dērentā iniuste. z sic penitentia duc̄t̄ liberat̄ est. **E**t aliud exemplū legit qz qdam sup sepulcrū sc̄i **P**ācracij martyris piurauit. et mortuū retrahere nō potuit. et sic oibus malicia z iniusticia innotuit. **Q**uerit **Q**uare p̄ euāgelij z reliquias sc̄oz iuramus. **R**ñ deo s̄m **T**hom̄. sc̄da sc̄de. q. lxxix. **O**m̄e iuramentū p̄ncipalit̄ refert ad ip̄z deū cuius testimonij iuocat. **S**econdario at̄ assumunt aliqueres nō s̄m se s̄ q̄ntū in eis diuina p̄itas manifesta tur. **S**icut iuram̄ p̄ euāgelij. et p̄ eū cuius p̄itas in euāgelio manifesta. et p̄ sc̄os q̄ hāc p̄itatem crediderūt z suauerunt. **T**ercio **Q**uartidecimi. **Q**ui recipit vel cogit aliq̄e false iurare. et sic recipit frivole iuramentū ab illo: peccat mortal̄. **R**ō ē. qz q̄ p̄pellit aliū ad iurādū. z scit eū false iurare. vincit homicidā. z omittit duplex homicidij. qz ille occidit corpus. et ille aiam. **I**mo duas aias. illi sc̄z q̄ iurat falsū. z suā ip̄i q̄ recipit. vtz xxij. q. v. **I**lle. z. c. q̄ exigit. **I**n h̄ cor̄dat **H**enr̄ de fir. in expōne sc̄di p̄cepti. **S**c̄dō qz si q̄s diceret. **E**x ist̄ seq̄ret qz nlls possz aliū cogere ad sibi soluedū si nlls dēret accipere aliq̄d iuramentū. **R**ñ deo qz ad iudiciū p̄t eū citare z iusticiaz ab eo exigere. z si tibi negauerit quō p̄t ip̄e scire si receperit iuramentū ab eo v̄l nō. qz s̄z **A**r̄. p. p. h. **D**e futur̄ p̄t̄ gētibz nō ē dēmiata p̄itas. **Q**ñ at̄ p̄t̄ deras qz aliū eē nō p̄t z nih̄ il p̄t tibi ampl̄ fieri nisi iuramentū. qd s̄ iurat te il lud iuramentum qd sic frivole ab eo recipis. **N**ōne vna mēsurā vini valeret pl̄ tibi q̄ tale iuramentū piurij. **E**rgo qñ

precepto

omnino vult iurare tunc interrogat credi
tor ut coiter fieri solerit vellet eum suppor-
tare d iuramento Etia qnq; a boīs hoīb;
fit petitio ut eū supportatū habeat Tūc
offer hoc dō i paciētia cordis tui qd ille
tibi solueret tenet. z ex fraterna charita-
te ora deū p eo. z erit tibi meritoū Sz
si diceret ex hoc sequerē ofusio mea.
qz crederent me hoīes iuste agere cum
ab eo iuramentum nollem accipe. Re-
spondeo q ppter malos homines q vt
frequent malum iudicant. nō debes de-
um offendere z aīaz tuam perdere sic re-
cipiendo scient falsum iuramentū ab eo
Quia fm Lhryso. sup Matth. Oīs
hō scdm se estimat alrez. fornicarius ne-
minem putat esse castū. Castus de for-
nicatōe non facile suspicatur. Supbus
neminem humilem putat Humilis ne-
minem putat supbum. ppter tales ergo
non debes deum offendere. Sciendū
q signus malus ppterca q non recipis
iuramentum de te malum iudicat tunc
sex vel octo econuerso de te bonum iudi-
cant. z te ppterca cōmendāt apd homi-
nes z deū q deūz aīaz tuam i hoc hono-
rasti z eum a iuramento falso supporta-
sti. sicut mali ex omnibus maluz iudicāt
sic boni bonum. Und Lhry. sup Ma-
th. Sicut difficile est aliquem suscipi-
ri malum qui bonus est. sic est difficile ali-
quem suspicari bonum qui malus est.
Und etiā Grego. i omel. Quātū vos
in bono pficitis. tantum etiam bona d
alijs sentitis Sciendū tamen q exigēs
iuramentum si est psona publica. v. pu-
ta iudex non peccat. quia tenet ex ordie
iuris recipere iuramentum siue sit rez siue
falsum. Itē qz ipa psona publica nō vi-
detur exigere iuramentū h ille ad cui istā
tiā exigit. Quāt dō displicet recipere iura-
mentū scient flm pzi h exēplo. Legit
q qdā bonus hō citauit qndā ad iudiciū
ppter aliquā summā pecunie z ille istant
negauit. z se ad iuramentū exhibuit qd
ali ab eo accepit licet sciret eū flm iura-

re scient. **¶** Hox sequenti nocte raptus
ad iudiciū dei. vidit chzm sedere in sede
maiestatis sue exigentes ab eo rōem de
anima illius qui iurauit z de aīa sua p/
pria qui cognouit ambas esse damnan-
das: Tūc iudex qsiuit cur iuramentuz
ab alio recepisset. Et ille. qz mihi meuz
negauit. Et iudex. Nonne debuisti po-
tius pdere talem subam qz ipius aīam
z tuam? Nonne aīa melior ē qz oīs ter-
poralis suba? Tūc iudex fecit eū fla-
gellari. Qui euigilans oīa q sibi accide-
rant: enarrauit Et signuz huius plagas
in corporez in dorso suo ostendit: quod
nullo modo potuit sanare donec penitit
itē de sibi illud pccm indulsit. **¶**

¶ Queritur in quibus casibus pnt qd iu-
raret etiam iuramentū recipere ab alio si-
ne peccato? Respondet. Primo cū ali-
quibus suadet aliqd bonū qd ē eis vtile.
z non credunt verbo simplicia. concedit
nobis iurare. 22. q. p. non est 5. Unde
Fido. Plerūq; sine iuramento loq; dis-
ponimus. h incredulitate eoz qui non
credunt quod dicimus iurare compelli-
mur. Secdo potest etiam quis innocen-
tiam suam purgare iuramento cū men-
daciter a malis informatus est z iniuste
Et in hoc casu debet sibi credi nisi con-
trarium p testes posset cōuinci. Tercio
ad pfirmationem debitorum ut euz qd
non habet fideiussorem ponere. z alias
nolunt sibi credere. tunc potest iurare se
velle in tali termino soluere. z si sic inten-
dit z suum posse facit. nec peccat iurans
nec etiam recipiens iuramentum Und
Augu. de verbis apli sermōe. 23 Qui
exigit iuramentū si nescit alium falsum
iuraturum: z dicit iura mihi ut ei fides
fiat. non audeo dicere pccm. tamen hu-
mana tempratio est. Quarto ad dubi-
etat; remotōem vt si p re litigiosa iures.
verbi gratia. Si duo p re aliqua siml-
litigarent. z alicui certe constaret qmo-
do se totum factum haberet. tunc talis
sine omni pccō posset iurare. z certitudi-
L i

De secundo

nem illi? dubij enarraret sic a litigio illi cessaret. Quinto ad pmissum obedientiam suis superioribus vel fidelitatem suis prelatibus vel etiam alicui communitati, vel ex parte officij vel alius de causis licitis. Tamen sciendum quod quod pro officio, quod a prelatibus vel a consilio civitatis committitur, si intendit sic facere ut iurat non est pius. Sicut valde sollicitus esse debet quod illud quod iuravit promissit, ut si in exigentia iuramenti ad effectum perducatur. Alias si fraudem faceret exequendo hoc quod iurando promissit toties pius efficeret quotiens hoc sciens transgredere. Ergo valde magnam et terribilem est sic aliquid recipere super iuramentum, quod talis animam suam preciosam ponit pro pignore. Si autem pro aliquo negotio vel mechanicum iurant vel aliquid officio ut ceteri officiales, et hoc in principio non intendit exequi vel iuramentum exigit, hoc propter lucrum et affectum acquirendum iurat, ipso facto sic iurando est pius, et quotiens postmodum ita iuramentum transgreditur, toties mortaliter peccat. Quotiens iuramenta contingunt que iurantes adimplere non intendunt, et hoc scienter dant occasionem talibus transgrediendi sua iuramenta, vel eos propter suum lucrum ad talia inducunt rei erunt in peccatis illorum et deum graviter offendunt quia plus debent diligere salutem proximi quam proprium lucrum vel commodum.

¶ Quindecim de votis deo factum transgrediuntur. Unde ad maiorem huius evidentiam circa votum principaliter septem sunt notanda. Primo quid sit votum, et que, et quot requiruntur ad votum. Respondeo secundum Henricum de firmaria, Notum est spontanea promissio cum deliberatione et obligatione firmata, vel sit. Notum est conceptio melioris propositi cum deliberatione firmata ergo patet quod ad votum tria requiruntur. Primum est propositum voluntatis quod debet fieri ex animi libertate, non autem ex coacta necessitate. Ex quo patet si aliquis cogatur metu cadente in constantem ad aliquid votum, non tenet exolve

re. Sicut si pariter vel cognati alicuius votum aliquid votum pro aliquo eo ignorante ipse postmodum pro hoc acceptare vel non, quod votum debet fieri ex animi libertate. Et hoc est primum quod requiritur ad votum. Secundum est deliberatio voluntatis, quod si aliquid subito aliquid bonum accipiat, non obligatur ex voti necessitate ad servandum, sed solum ex quadam decentia et congruitate in quantum diuinitus et bonis instinctibus non est resistendum. Tertium est quod votum sit de re bona, aliter non obligat dicente Ipsi, in li. de summo bono. In malis promissis rescindere fidem, et in turpi voto iura decretum, et xxij. q. 8. Idem in eodem libro. Quod incaute iurasti ne facias.

¶ Sciendum quod votum licitum si obligat ad servandum si vouens sit sui iuris, quod est transgressio est mortale peccatum, exceptis quatuor casibus. Primum est si aliquid vouit sub conditione, non tenet exolvere votum, puta si aliquid vouit beate virgini ieiunare se sanum, talis si non sanus in tempore prefixo non obligat ad solutionem voti, et sic de aliis. Secundum est si accedit dispensatio eius quod dispensare potest in voto, quod tamen nunquam fieri debet nisi in eque bonum vel in melius commutaretur. **¶** Queritur quod potest in votis dispensare, vel vota commutare. Respondeo deo secundum Raymundum diocesanum episcopus pro suis subditis omnia vota commutare, vel etiam eis dispensare exceptis quatuor votis. Primum est votum continentie quia cum vix aut nunquam possit aliquid melius inueniri in quod commutetur, ut patet in Eccl. 26. Non est digna ponderatio anime continentie, et cetera. Secundum est terretre, scilicet pugnando pro fide christiana. Tertium est votum visitandi limina apostolorum petri et pauli. Quartum votum visitandi liminaria beati Jacobi, in his solum papa potest dispensare, et ita fuerit curia. Alia vero vota possunt episcopi commutare et aliquid in voto dispensare, nam quando dicitur ab absolute determinat aliquid votum non esse seruandum debet esse dispensatio voti. Verbi gratia, si illud quod vouetur esset malum vel iniustum

precepto

level maioris boni impedimentum quod est contra rationem et quod cadit sub voto. Quia secundum Thomam, votum dicitur esse melioris boni. Et ideo in tali casu necesse est quod determinetur votum non esse seruandum. Et hoc dicitur dispensatio voti. Sed commutatio voti dicitur quando pro hoc voto quod seruandum erat aliquid aliud imponitur. Unde minus est vota commutare quam in votis dispensare utriusque tamen in auctoritate prelatorum ecclesie consistit. Pro quo sciendum quod ad dispensandum vel vota commutanda duo requiruntur scilicet auctoritas et causa siue necessitas. Sed que est causa sufficiens in dispensando de votis. Respondetur secundum Albertum. Sufficiens causa est paupertas ut si vouit ieiunium et mendicans non ieiunet in una hora quod ei sufficiat. Similiter, et infirmitas, ut si vouit abstinentiam a uino et a carnibus et incurrit languorem: et in talibus potest fieri dispensatio. Tertius casus est si impotentia et impossibilitas accedat. Nam quicquid votum fuerit impeditur si presens esset hoc ipsum superueniens voto facto obligationem aufert. Unde si aliquid possibile sit diuina uoluntate postea fiat impossibile, tollit obligatio quantum ad hoc: puta si aliquis diues uouit edificare ecclesiam: postea paupertate superueniente perficere non potest non obligatur. Hoc tamen sic intelligendo secundum Henricum de sit. si factus est omnino impotens, absolutus est a toto. Si autem sit impotens in parte et totum perficere non possit, tunc remanet solum ligatus ad illud quod potest et ad aliud non. Quartus casus est si uouens non sit sui iuris, quia quicumque subest potestati aliene non potest aliquid uouere quod illum cui subest a debito subiectionis impediatur. Unde seruus qui subest domino non potest uouere quicquid potest eum impedire a seruitio domini sui, et sic de alijs subditis. **¶** Tercio notandum quod votum est duplex, scilicet solenne et simplex. Et utriusque transgressor secundum Thomam se-

cunda sede, quod 87. peccat mortaliter. Qui dicitur grauius peccat frangendo uotum solenne, dist. 27. Si uir. Et uotum solenne dicitur quod fit per susceptionem sacri ordinis, uel per professionem expressam uel tacitam factam alicui de religionibus approbatis. Simplex uotum est de non contrahendo uel castitatem seruando, et huiusmodi. Et quanto manifestius est emissum tanto maior penitentia debetur transgressori. Loquendo de uoto simplici, tunc sciendum secundum Henricum de firmaria quod peccat mortaliter qui post simplex uotum continentie contrahit matrimonium. Tunc quia facit contra preceptum diuinum quod dicitur. Uouete et reddite. Tunc quia in foro conscientie apud deum tantum obligat quantum solenne simplex uotum. Ex quo euidenter patet quod per hanc faciunt quod inducunt per similitudinem et licentiam aliquas personas post uotum simplex contrahere matrimonium. Qui peccat tripliciter. Primo quod suo consilio impellit aliam uirginem ad peccatum mortale, scilicet transgrediendo uotum: quia qui cumque dat consilium uel auxilium uel fauorem ad aliquid quod est peccatum mortale erit particeps illius peccati. Unde Augustinus super Joannem. Homicida dicitur non quod gladio armatus uel ferro cinctus ad hominem uenit, sed quod malum uerbum seminauit. Nolite ergo tenere putare homicidam quando proximo tuo mala persuades. Secundo quod per personam illam maximo periculo exponit cum secundum certiore opinionem nunquam possit petere debitum sine peccato unde perire non debeat, reddere tamen tenet. Tercio quod per ipsum spiritum illius uirginis grauius offendit, qui dat consilium uel auxilium talibus ad contrahendum matrimonium. Hoc patet, quia tales uirgines post uotum continentie spernunt christum, quem primitus pre omnibus uiris sibi elegerunt. Quod non est modica irreuerentia ipsi christo quod pro eo elegit unum alium spiritum qui

De secūdo

est minus pulcher. minus bonus minus dulcis. minus diues. et sic de alijs. **I**te propter voluptates breuē sue misere carnis derelinquit dulcedine celestis gaudij. et ipm deū q̄ est d̄s totius solatoris et omnis dulcedinis. **I**nsup propter societates talis mortal' spōsi puat se societate b̄tē marie & ḡis et oim sc̄toꝝ et oim angeloz vniuersalit' oim electoz ī celo existētū. **I**nsup propter talē spōsum d̄nat se cū corpe et aia et associat se ad societate omnium damnatorum et omnium demonum qui sūt ī inferno si sic moritur. **E**x pmissione diuina q̄nq; tal' ygo venit ad amaritudinē vbi q̄ fuit carnis delectatōem. **Q** forte hēbit vix iracūdiū q̄ eā p̄cuciet et multis afflictionib; affliget. **I**te sciēdū q̄ nūq; tal' scient' deberet sibi talē despōsare. qz q̄ recipit psonā alteri' voluntatē ei' ralem p hoc quōd offendit. **S**ic ille xp̄m quōd offendit. q̄ ei' spōsam sibi assumit et idō q̄nq; sequit' hoc malū q̄ nunq; bene uiuūt nec bñ habebūt. nec ī corpe nec ī aia. nec etiā ī reb; t̄palib; qz sibi mutuo discordant et diabolice simul uiuūt.

P **Q**uarto q̄rit' ut p̄uouēs teneatur statim votū adimplere. **R**espōdeo s̄m Guil. Si votū ē absolutū. teneat statim cū p̄t adimplere. nisi i' uouēdo aliud habuerit ī mente. scz qz sup illā diē v' l' lū terminū voluit adimplere. et tunc poterit vsq; ad illū terminū p̄fixum licite expectare. s̄ non vltra. **E**t d̄ Deute. xxiij. Cum votū uoueris d̄no dō tuo nō tardabis illō reddere. qz req̄ret illud d̄ns d̄s tu'. et si moratus fueris. reputabit tibi ī peccatū. **H**oc heu illi nō aduertūt qui votū suū qd̄ deo vel b̄tē Marię ḡi n̄ uel sanct' ei' uouerunt vsq; ad decem vel ad viginti annos p̄trahunt. et sup illos ira dei quandoq; etiā ī p̄senti uita descuit. **E**xemplū legit' qz fuit q̄dam hō litterat' multoz vitioꝝ suus. q̄ cuz a q̄dam p̄ore ammonit' fuisse frequēter ut seculo renūciaret et uita suā emēdaret et cū frequēter se hoc facere p̄mississet et p̄-

missum nō adimpleret. incepit subito grauius firmari. **Q**ui cū misisset p̄ p̄ore et uenit ad eū admoneret eū ut p̄missum adimpleret subito clamare cepit: **O** p̄a ora p̄ me qz duoy' si ueniūt ad deuorandū me. **Q**ui oīz omib; ei' liberat' nō curauit p̄missum adimplere. **E**t mox itez clamare cepit. ecce ignis occupat me ad deuorandū. et itez petit orare p̄ se. **E**t ignis per oīz eum euauit. et sic itez liberatus ē. et p̄missum adhuc adimplere contempsit quasi desperando. ad dei iudiciū raptus audiuit p̄ferre sententiaz contra se de malis suis. et a raptu itez subito rediens retulit corā oibus uisaz audita. et qz ab eo esset p̄d̄sa oīs spes salutis. **E**t addidit. **E**cce adsunt duo demones portātes vnam maximam sartaginē ut frigar in ea in eternū. **E**t tūc clamare cepit. **H**e. ue mihi: quia uotū meū non adimpleuīt de dō et de salute aie mee nihil curauit. **I**dō sententia ire dei placata ē contra me. **Q**ui cū hec diceret vna gutta d' sartagie cecidit sup manum ei' qz vsq; ad ossa oib; uidentib; eū deuorauit. **E**t ip̄e tūc ait. **N**unc credite. ecce me demones ī sartaginē p̄hiciunt. et hec dices: expirauit infelic'. **Q**uinto q̄rit' de uotis q̄ fiunt ī angustijs: an obligēt. **R**ñ deo s̄m Guil. mulieres ī partu uouētes v' quicūq; alij ī angustia p̄stituti si habeant deliberataz intētōem obligādi se obligati sūt. **S**ec' ē subito et ī deliberate. **S**exto uideū ē q̄ possint uouere: et qui non. **C**irca qd̄ queritur. **U**tr' pueri possint uouere. **R**ñ deo s̄m beati Thomam sc̄da sc̄de. q. 88. **P**ueri ante annos pubertatis duplici rōne uouere non possunt. **P**rimo quia ut ī pluribus patiunt rōnis defectū. hoc tamē contingit ī aliquib; accelerari. **S**c̄do quia sunt ī potestate parētum v' tutorū qui sunt eis loco parētum: et idō eoz uota nō habēt effectum. **I**lle aut' fili' us qui uenit ad annos pubertatis est q̄ dē sue potestatis quantum ad ea q̄ p̄ri-

precepto

nent ad suā psonā: puta q̄ p̄votū obli-
get se i religionē: v̄l q̄ matrimoniu p̄tra-
hat. Et idem est de filia que est i domo
parris ¶ **U**trū religiosus possit voue-
re: Respondeo s̄m beatum Thomam
vbi supra. Cum nullum tempus exce-
ptum sit in quo prelatus non possit sub-
ditū circa aliquid occupare: ideo nulluz
votū religiosi firmū est sine p̄sensu prela-
ti. qz non est sue potestatis. ¶ **U**n̄ z sc̄dm
Raymūdū. Si vouerit non debet exe-
qui sine licentia p̄lati: ne forte sup̄ h̄ alij
scandalizarent si eoz cōsuetudines volu-
erit excedere: v̄l ne detur occasio euagā-
di. Item querit̄ vtrum p̄lat⁹ possit ab-
soluere religiosos a votis factis ante in-
gressum. Respondeo s̄m Thomam et
Ray. Ipa religio in ip̄o p̄mo ingressu
solut̄ huiusmodi vota. Addit t̄n̄ beatus
Thomas in quodlibeto q̄ cū obedientia
sit maximū votoz p̄ om̄i voto suffici-
entissime recōpensat. Et qz ingrediens
religionē nihil ibi p̄t retinere p̄p̄rievolu-
tatis. nullū ḡvotum p̄p̄ria voluntate fa-
ctū retinere oportet. Sed statim illud
debet ostendere patri monasterij z se ei⁹
subijcere voluntari. ¶ **R** ¶ **S**eptimo
queritur vtrū alter coniugatorū possit se
obligare voto ingredi religioez sine alio
Respondeo si non interuenit copula car-
nalis: potest alter vouere z ingredi reli-
gionem inuito alio. Sed postq̄ inue-
nit carnalis copula: tunc ynus sine p̄sen-
su alterius non p̄t. Itē querit̄ vtz vxoz
vouere possit. Respondeo q̄ non sine cō-
sensu viri: maxime in his votis q̄ sine scā-
daloviri p̄fici nō p̄nt. Tamen si vxores
emiserunt votū abstinentie peregrinatōis
v̄l cōtinentie: v̄l etiā d̄ mane surgendo:
vel q̄d̄cunq̄ aliud nō debet auctoritate
sua contrahere. sed viri p̄nt irritare ta-
lia vota etiamsi ante matrimoniu p̄tra-
ctum emiserant talia vota. scz ieiunādo:
peregrinando. mane surgēdo. z mlier re-
netur in hoc sequi vtz ei p̄sentire. Sc̄d
endū t̄n̄ q̄ vir sola illa vota reuocare p̄t:

que ip̄a implere non p̄t sine scādalo sp̄s-
us viri: sicut ieiunare: peregrinare: mane
surgere: z ire ad matutinas: et h̄mōi.
Alia vero vota non: vt si vouerit q̄ da-
ret aliquid de p̄p̄riovbi est consuetudo
q̄ mulier habet p̄ bona parafernalīa v̄l
si vouerit ōz oem aliquā z h̄mōi. Itē q̄
ritur vtrū in votis cōficiendis vel dimit-
tendis vxoz vir ad paria iudicent̄. Re-
spondeo s̄m Raymūdū. q̄ntū ad vo-
tum continentie s̄m oēs doctores vir et
mulier ad paria iudicant̄. In voto autē
abstinentie dicunt quidam q̄ cū vir sit ca-
put mulieris: p̄t tale votū facere inuita
vxore. Qd̄ t̄n̄ intelligendū est s̄m Hu-
gonem nisi per tale votū fieret p̄iudiciuz
vxori de debito reddendo qd̄ p̄ pura vi-
detur satis p̄habile. In voto autē pegrin-
natōis dicendū q̄ neut̄ iugum p̄t alio
inuito h̄ facē. Fallit t̄n̄ hoc in voto hie-
rosolymitano: quia in fauore terre sc̄e z
fidei xp̄iane p̄t vir sine consensu vxoz fa-
cere hoc votū z implere. Vxoz tamē vt
consentiat est attent⁹ monenda. Inno-
centi⁹ dicit q̄ p̄ter votū vltamarinum
neuter coniugū peregrinari p̄t sine p̄sen-
su alterius. imo si aliqui cōsenserit p̄t re-
uocare licet peccet. hec Innocenti⁹. Et
nota exemplū terribile de illis q̄ non p̄-
soluunt vota sua ḡ suscipiunt dispensati-
onem false z sine causa. Legit̄ q̄ in d̄o
cesi traiectensi erat quidam rustic⁹ vsu-
rari⁹ qui tpe p̄dicatōis sancte crucis cru-
cem accepit: z postea crucem z votum re-
demit quinqz libris z circumuenit dolo
dispensatorem cum posset dedisse. xl. li-
bras. Iste sedebat quadam die in ta-
berna dicens alijs qui vota sua p̄solue-
runt. Vos stolidi transibitis mare sup̄
periculo vite vestre z expenditis subam-
vestram: ego autē redemi quinqz libris
votum meum. Et cum domi maneam
similem mercedem vobis habeo. Et sic
iacrabat se de dolo z fraude sua. Nocte
autē quadam cum iaceret cum vxore sua
audiuit in molendio suo quod erat do-
L 3

De tertiē

nuū contiguū motū quasi molētis rote. Et dixit puero suo. Vade z vide qd sit in molēdino: puer iuit: z redijt horroē p cussus. Cui dices. Quid est tibi? Et il letant? horroz inuasit me in ostio molen dineyt cōpelleret me redire. Et ille Et si diabol? ibi sit: ego ibo z videbo. Inie cra toga scapulis venit ad molendinum Erat enim nudus: ostium aperuit z in/ trosperxit: et vidit duos equos nigeri/ mos: z vix nigrum stantez iuxta equos nigros: qui dicebat ad rusticum. festia: z ascende equuz istū qui ppter te addu ctus est. Ille expanit. At ille. Quid tar das. pice vestem tuam z veni. Erat em vesti eius crux affixa. Ille desperat? ex virtute vocē diabolice reiecta veste equū ascendit z vir ascendit alterū equū z sta/ tim deductus est ad diuersa loca pena/ rum vbi ille miser vidit pzem z mrem tor/ queri ppter res iniustas quas possideret z sibi hereditario iure reliquerūt. Insu per: z alios q̄ plurimos ibi vidit. q̄s co/ gnouit. z vidit ibi quendam militez in si/ dētem vacce furenti auerso corpore ita vt dorsum haberet ad cornua vacce q̄ huc illucq; discurrebat: ac crebris ictibz dor/ sum militis cruciabat. Et cum quereret rusticus: quare illam penam sustineret? Respondit vaccam istam rapui sine mi/ scōtia cuiusdam vidue: et ideo oportet me hanc penam sine misericordia ab ea tol/ lerare. Ostensa est ei ibi sedes ignea z di/ ctum est ei: modo reuertere ad domū tu/ am: z post tres dies reuertaris ad locuz istum z mercedem accipies in ista sede. Hox de mane reductus semiuiuus et inuentus est in molendino abyxoēz fa/ milia. Et conuocatis cognatis z amicis suis dixit omnia que ei acciderant z que viderat quasi sub desperatione. Uoca/ tus est sacerdos q̄ cū amonēt eū ad con/ tritionem z confessionem. Respondit. Quid p sunt verba ista: non possum cō/ teri: superfluum video confiteri. z video qd i me dispositū sit. necessariū esse i ple/

ri. Sicq; miser ille sine sacramento ecclē sie defuuctus est.

De tertiō pcepto

emento vt diem sabbati sancti/ fices. Hoc pceptuz refertur ad spiritū sancti bonitatem sicut se/ cundum ad filiū veritatem: z primuz ad patris potestātē. Decet em hoīem p est/ factū deuotōis hac die totalit q̄scē do: ita q̄ si hō quicq; in oīonibz vt etiā bo/ nis opibus p totā septimanā neglexit h̄ recuperet in ista die. **A** **C** **U**n ad eū dēctam hui? pcepti querit quare saba/ bati dies fuerit translata in dominicaz. Ad quod dicēdum q̄ hoc conuenit ra/ tioni. Primo ob memoriā bñficiū do/ minice incarnationis. Quia sicut die do/ minica mundus fuit creatus: sic eodem die fuit p mysterium incarnationis re/ creatus. Et hoc beneficium dignissime in memoriā iugiter est habendum. quia p hoc d̄s summā charitatē exhibuit. dī/ cente apostolo. Prop̄ nimā charitatē qua dilexit nos d̄s filiū suū misit. Ex maxima em charitate pcessit q̄ h̄bū et/ nū fierit nasa homo voluit: vt nos dei/ ficaret z vt hoīem abiectū ineffabilē ex/ altaret. z vt hoīem mēdicū thesauro di/ uinitatis locupletaret. **U**nō Aug^o. sup/ canonicā primā Johis. Amavit te do/ min^o z fecit se ppter te hoīez. d̄s subiec se z exaltauit te: iclinauit se z suscepit te. Exi/ naniuit se maiestate: z impleuit te diuī/ nitate. descendit vsq; ad te: vt tu descen/ deres vsq; ad eum. **S**ecō ppter memo/ riā beneficij resurrectionis que fuit dñi/ ca die facta: z q̄ est causa z exemplar no/ stre resurrectionis. Nam illa die contu/ lit nobis tria bona. **P**rimo: qz mortē nostram destruxit z eam in seiplo occiso/ occidit. Nam scdm Augustinū Dignū erat vt quia diabolus xpm innocentē p/ emit potestates pderet in eos quos sua